

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Nc/1/2015
Identifikačné číslo spisu:	6610204683
Dátum vydania rozhodnutia:	13.01.2015
Meno a priezvisko:	JUDr. Eva Sakálová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2015:6610204683.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu JUDr. I. bývajúceho v Q., zastúpeného JUDr. Jozefom Brázdilom, advokátom, so sídlom vo Zvolene, Trhová č. 1, proti žalovanému Petit Press, a.s., Lazaretská č. 12, Bratislava, IČO: 35 790 253, zastúpenému Right Advice, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Špieszova č. 3362/9, v mene ktorej koná JUDr. Dušan Szabó, advokát a konateľ, o náhradu nemajetkovej ujmy, vedenej na Okresnom súde Lučenec pod sp. zn. 6 C 53/2010, v konaní o vylúčení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 16 Co 1016/2014, takto

rozhodol:

Sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici Mgr. U., JUDr. K. a JUDr. E. nie sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci vedenej na tomto súde pod sp. zn. 16 Co 1016/2014.

Odôvodnenie

Mgr. U., ako predseda senátu určený na prejednanie a rozhodnutie veci v odvolacom konaní vedenej pod sp. zn. 16 Co 1016/2014 na Krajskom súde v Banskej Bystrici, predložil Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky vec na rozhodnutie o námietke zaujatosti, ktorú voči členom senátu 16 Co vzniesol žalobca a to spolu s písomnými vyjadreniami sudcov k tejto námietke.

Žalobca v námietke zaujatosti z 11. decembra 2014, doručenej krajskému súdu 15. decembra 2014 (č.l. 360 spisu), uviedol, že má dôvodné pochybnosti o nezaujatosti JUDr. E.. Uviedol, že menovaný pred nástupom na Krajský súd v Banskej Bystrici niekoľko rokov pôsobil ako sudca Okresného súdu Lučenec na trestnom úseku. V tom období on sám pôsobil a vykonával funkciu prokurátora na Okresnej prokuratúre Lučenec. Výplývajúc z týchto pracovných zaradení často prichádzal do pracovného a osobného styku s JUDr. E.. Nestretávali sa spolu len na profesionálnej úrovni, ale i mimo pracoviska. Pri pracovných a nepracovných stretnutiach dochádzalo medzi nimi k názorovým rozdielom na výklad právnych vecí a vecí osobného života. Práve tieto skutočnosti u neho navodzujú opodstatnené pochybnosti o nezaujatosti sudcu JUDr. Y. ako aj ostatných členov senátu, ktorí môžu byť pod jeho názorovým vplyvom pri rozhodovaní vo veci jeho odvolania.

JUDr. E. uviedol, že k predmetu konania, k účastníkom konania ani ich právnym zástupcom nemá žiadny vzťah ani žiadny záujem na výsledku konania. Nebol si vedomý toho, že by mal k žalobcovi v minulosti alebo súčasnosti osobný, pozitívny alebo negatívny vzťah alebo že by mal záujem na výsledku konania. Zdôraznil, že na Okresnom súde Lučenec pôsobil ako trestný sudca v rokoch 1990 až 1994, potom ešte 2 roky ako civilný sudca, žalobcu v tom čase vnímal len ako prokurátora bez ohľadu na to, či sa stretli na pojednávaní alebo inde, na podrobnosti z týchto stretnutí si pre odstup času takmer 20 rokov nespomína. Svoj právny názor v trestných veciach, v ktorých JUDr. J. zastupoval obžalobu vyjadril v súdnych rozhodnutiach. Ich vzťahy mimo pracoviska považoval za obojstranne neutrálne. V osobnom živote so žalobcom nikdy nekomunikoval a ani nemal dôvod komunikovať, preto sa nevedel vyjadriť k prípadným osobným názorovým rozdielom. V Lučenci sa od roku 1996 z dôvodu jeho pracovného preradenia nezdržuje, odvtedy so žalobcom neprišiel do úradného ani osobného styku. Z uvedených dôvodov nemá dôvod posudzovať, resp. prehodnocovať svoj vzťah k žalobcovi. Zdôraznil, že zo žiadnych skutočností ani vzťahov, uvedených v námietke nevyplyva jeho zaujatosť.

Mgr. U. a JUDr. K. zhodne uviedli, že vo veci sa necítia byť zaujatí. Žalobcu nepoznajú, k účastníkom konania, k ich zástupcom ani k prejednávanej veci nemajú žiadny vzťah.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd nadriadený Krajskému súdu v Banskej Bystrici (§ 16 ods. 1 O.s.p.) posudzoval opodstatnenosť námietky zaujatosti vznesenej žalobcom (§ 15a O.s.p.) z aspektu existencie dôvodov, pre ktoré je sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci.

Účelom § 14 ods. 1 O.s.p. je prispieť k nestrannému prejednávaniu veci, k nezaujatému prístupu súdu k účastníkom alebo k ich zástupcom a tiež predísť možnosti neobjektívneho rozhodovania. Z hľadiska uvedeného ustanovenia je právne významný vzťah sudcu, a to buď:

1. k veci (o vzťah tejto povahy ide napríklad vtedy, keď sudca je účastníkom alebo vedľajším účastníkom konania, keď má osobný záujem na určitom výsledku konania, ale tiež vtedy, keď sudca verejne - napríklad prostredníctvom médií alebo iným spôsobom vyjadril právny názor na vec, ktorý je objektívne spôsobilý ohroziť jeho nestrannosť),
2. k účastníkom konania [o takýto vzťah ide v prípade vzťahu sudcu charakteru rodičovského, manželského, súrodeneckého alebo iného blízkeho rodinného vzťahu alebo relevantného osobného vzťahu (tak pozitívneho alebo negatívneho)],
3. k zástupcom účastníkov konania (viď vyššie 2.).

Pri posudzovaní dôvodnosti námietky zaujatosti označených sudcov o skutočnostiach vylučujúcich sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky zo zákonnej prezumpcie nestrannosti sudcov a z toho, že výnimky z tejto prezumpcie stanovuje iba zákon. Sudcovia sú totiž vo všeobecnosti vylúčení z prejednávania a rozhodovania veci (len vtedy alebo až vtedy), ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti (viď ustanovenie § 14 ods. 1 O.s.p.).

Súčasťou práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd) je garancia toho, aby vo veci rozhodoval nezávislý a nestranný sudca. Ústavná úprava práva na spravodlivý proces (čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky) zároveň na druhej strane zaručuje aj právo na to, aby právna vec účastníka nebola odňatá zákonnému sudcovi, ktorý bol určený podľa zákonných pravidiel príslušnosti súdov (čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky). V zásade teda platí, že v určitej právnej veci by mal rozhodovať nezávislý a nestranný sudca vecne a miestne príslušného súdu, určený rozvrhom práce príslušného súdu a tento tzv. zákonný sudca by sa už v ďalšom priebehu konania nemal meniť. Výnimku z ústavnej zásady nezmeniteľnosti zákonného sudcu predstavuje inštitút vylúčenia sudcu z rozhodovania, ktorý zákonom predpokladaným postupom a zo zákonom predpokladaných dôvodov pripúšťa, aby zákonný sudca bol vylúčený z ďalšieho rozhodovania. Zámer, ktorý tu umožňuje prelomiť ústavnú zásadu nezmeniteľnosti zákonného sudcu, spočíva v zmarení hroziaceho rizika, že by vo veci mohol rozhodovať zaujatý a nie nestranný sudca. Nestrannosť sa spravidla chápe ako neprítomnosť predsudku (zaujatosti) a straníckosti (nadržania určitej procesnej strane).

Sudcu možno vylúčiť z prejednávania a rozhodovania vecí buď na návrh účastníka súdneho konania (§ 15a O.s.p.), alebo na základe návrhu (oznámenia) samotného sudcu (§ 15 O.s.p.). Obsahom práva na prerokovanie vecí pred nestranným súdom nie je povinnosť súdu vyhovieť každému návrhu oprávnených osôb a vždy vylúčiť sudcu z ďalšieho prerokovávania a rozhodovania vecí pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie vecí nestranným súdom je len povinnosť súdu prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodnutia vecí pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (I. ÚS 73/97, I. ÚS 27/98, II. ÚS 121/03).

Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) pri riešení otázky nestrannosti sudcu vychádza z toho, že okrem nezávislosti sudcu je potrebné brať zreteľ aj na ďalšie aspekty subjektívneho a objektívneho charakteru. Tieto aspekty nestrannosti rozlíšil aj pri svojom rozhodovaní (pozri napríklad Piersack proti Belgicku). Subjektívna stránka nestrannosti sudcu sa týka jeho osobných prejavov vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu a k účastníkom konania, prípadne k ich zástupcom. Významné z tohto hľadiska je, čo si sudca myslel pro foro interno. Pri subjektívnej nestrannosti sa vychádza z prezumpcie nestrannosti, až kým nie je preukázaný opak. Na preukázanie nedostatku subjektívnej nestrannosti vyžaduje judikatúra ESLP dôkaz o skutočnej zaujatosti (pozri napríklad Hauschildt proti Dánsku). Rozhodujúce nie je však (subjektívne) stanovisko sudcu, alebo presvedčenie subjektu uplatňujúceho námietku zaujatosti, ale existencia objektívnych skutočností, so zreteľom na ktoré môžu vzniknúť pochybnosti o nestrannosti sudcu. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, či subjektu (spravidla účastníka) uplatňujúceho námietku zaujatosti ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje teória zdania nezaujatosti [porovnaj tézu, že spravodlivosť nielenže musí byť poskytovaná, ale musí sa tiež javiť, že je poskytovaná („Justice must not only be done, it must also be seen to be done“)]. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k účastníkom konania. Posúdenie nestrannosti sudcu nespočíva len v hodnotení subjektívneho pocitu sudcu, či sa cíti, resp. necíti byť zaujatý, ale aj v objektívnej úvahe, či možno usudzovať, že by sudca zaujatý mohol byť. Rozhodujúcim prvkom v otázke rozhodovania o zaujatosti, resp. nezaujatosti zákonného sudcu je teda to, či obava účastníka konania je objektívne oprávnená. Treba rozhodnúť v každom jednotlivom prípade, či povaha a stupeň vzťahu sú také, že prezrádzajú nedostatok nestrannosti súdu (Pullar proti Spojenému kráľovstvu), teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezaujatosti. Relevantnou je však len taká obava z nedostatku nestrannosti, ktorá sa zakladá na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného.

Existencia oprávnených pochybností závisí vždy od posúdenia konkrétnych okolností prípadu a podľa objektívneho kritéria sa musí rozhodnúť, či (úplne odhládnuv od osobného správania sa sudcu) existujú preukázateľne skutočnosti, ktoré môžu spôsobiť vznik pochybností o nestrannosti sudcu (pozri tiež Fey proti Rakúsku). Pri rozhodovaní, či je daný oprávnený dôvod na obavu, že konkrétny sudca je nestranný, je stanovisko osoby oprávnenej namietat zaujatosť dôležité, ale nie rozhodujúce; určujúce je to, či sa môže táto obava považovať objektívne za oprávnenú.

Z uvedenej judikatúry ESLP a Ústavného súdu Slovenskej republiky možno vyvodiť, že subjektívne hľadisko sudcovej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu objektívnej nestrannosti. Za objektívne však nemožno považovať to, ako sa nestrannosť sudcu len subjektívne niekomu javí, ale to, či reálne existujú okolnosti objektívnej povahy, ktoré by mohli viesť k legitímnym pochybnostiam o tom, že sudca určitým, nie nezaujatým vzťahom k veci disponuje. Aj pri zohľadnení teórie zdania môže byť sudca vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Pokiaľ ide o subjektívne aspekty nestrannosti namietaného sudcu je potrebné konštatovať, že sudca sa necíti byť zaujatý, pretože podľa jeho tvrdenia tu neexistuje žiaden vzťah (k veci, k účastníkom ani k ich

zástupcom), pre ktorý by bolo možné pochybovať o jeho nezáujatosti. Žalobca v námietke tvrdí, že v období pracovného pôsobenia JUDr. Y. na Okresnom súde Lučenec a jeho pôsobenia na Okresnej prokuratúre Lučenec dochádzalo medzi nimi k názorovým rozdielom v právnom výklade posudzovaných vecí a vecí osobného života, ktoré navodzujú jeho pochybnosti o nezáujatosti menovaného sudcu a tiež ostatných členov senátu, ktorí z tohto dôvodu môžu byť pod jeho názorovým vplyvom. Výjadrenie namietaného sudcu neindikuje v tejto rovine odôvodnené pochybnosti, nepotvrďuje tvrdenia žalobcu a tieto eliminuje vysvetlením, že ich vzájomné pracovné pôsobenie, inak obmedzené trvaním štyroch rokov, navyše pred takmer 20-timi rokmi, neboli takého charakteru, ktoré by odôvodňovali pochybnosti o jeho nezáujatosti, keď aj vzťahy mimo pracovného pôsobenia považoval za obojstranne neutrálne.

Žalobca spochybňuje nestrannosť sudcu s ohľadom na pomer sudcu k žalobcovi ako účastníkovi konania odvodzovaný od tvrdení, ktoré sudca zásadne popiera a dodáva, že so žalobcom je už takmer 20 rokov bez pracovného a osobného kontaktu.

Pri rozhodovaní, či uvádzané okolnosti prezrádzajú nedostatok nestrannosti sudcu (z objektívnych aspektov), a teda či je tu relevantná obava z nedostatku nezáujatosti vychádzal Najvyšší súd Slovenskej republiky z vyššie citovanej judikatúry ESLP, ktorá vyžaduje, aby sa obava z nedostatku nestrannosti zakladala na objektívnych, konkrétnych a dostatočne závažných skutočnostiach. Objektívnu nestrannosť nemožno chápať tak, že čokoľvek, čo môže vrhnúť čo aj len tieň pochybnosti na nestrannosť sudcu, ho automaticky vylučuje ako sudcu nestranného. Tzv. objektívna nestrannosť sa teda posudzuje nie podľa subjektívneho postoja účastníka, ale podľa objektívnych symptómov - rozhodujúca je existencia objektívnych skutočností, ktoré sa ale musia preukázať.

Vychádzajúc z oboch uvedených hľadísk (objektívnej a subjektívnej stránky sudcovej nezávislosti), Najvyšší súd Slovenskej republiky nezistil naplnenie predpokladov v zmysle § 14 ods. 1 O.s.p. zakladajúcich pochybnosti o nezáujatosti Mgr. U., JUDr. K. a JUDr. E., a preto rozhodol, že ich nevylučuje z prerokovania a rozhodovania tejto veci.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.